

Tiit Terik: kaotame kultuuriobjektide pingerea ja võtame töösse projektid stardivõimekuse järgi

Avaldan järgnevalt mõtted riiklikult tähtsate kultuuriobjektide rahastamisest.

Iga ettevõtmisega võivad kaasneda riskid, mis mõjutavad hinda, kvaliteeti või ajakava. Olgu selleks siis majanduslik, sõjaline või ka poliitiline risk. Oht seisneb selles, et kui pilt kabineti seinal vahetub, muutuvad ka hoiakud ja prioriteedid.

Keerulised ajad maailmas ja majanduses mõjutavad avaliku sektori investeerimisvõimekust. Mitmete suurte objektide ehitamine on märgatavalt kallinenud, takerdunud või sootuks kaugemasse tulevikku lükatud. Nii ei näe me järgmise aasta eelarvest enam uute jalgpallihallide rajamiseks vahendeid. Jah, hanked on kallinenud võrreldes selle ajaga kui esimesed hallid ehitati kuid see ei peaks olema kergekäeliseks põhjuseks meede poolel teel seina panna. See on näide olukorrast, kus on plaan aga pole ressursi. Parem pole lugu ka siis kui ressursi on küllaga aga protseduur on jäik.

Päevakajaline näide

Näide, kus protseduur ja poliitilised riskid võivad negatiivselt mõjutada, on riiklikult tähtsate kultuuriobjektide valmimine. 2021.aastal langetatud otsusega valiti välja ja pandi pingeritta viis prioriteetset kultuuriobjekti, mida rahastama asutakse - Tartu südalinna kultuurikeskus, Narva Kreenholmi kultuurikvartal „Manufaktuur“, Arvo Pärdi nimeline muusikamaja Rakveres, rahvusooperi praeguse hoone juurdeehitus ja Tallinna filmilinnak. Komisjonile esitatud 30 objektist jäi sõelale 11, millede hulgast sai positiivse otsuse eelmainitud viisik. Osad pingeritta asetatud objektid tegelevad veel paberitööga, teised, juba stardivalmis olevad projektid istuvad luba näpus aga käed süles. Selle üle, kas poliitikute valik oli parim, ei vaidle täna vist enam keegi. Austan minagi riigikogu otsust. Kärsitult nurinat kostub aga siis, kui tuleb jutuks see, millal üks või teine lubatud rahastamiseni jõuab. Eravestlustes mainivad ka otsuse langetamise juures olnud inimesed, et „pingereast“ on saanud pidur.

Mõistlik oleks riigi vahendeid valitud viie objekti osas parimal viisil kasutada. Raha hoidmine pangas on kallis ja venitatud aeg

epl.delfi.ee

Kultuuriminister
Estonia teater
Teater

tiksub kõigi kahjuks. Hasartmängumaksu laekub prognoositust enam ja Kultuurkapitali kontol on piisavalt raha, mis sügeleb. Täna on selgunud, et pingerea alusel loodud süsteem ei võimalda liikuda parimas tempos ning Riigikogu peaks protseduure kohendama.

Mis oleks lahendus?

Võimalusi on vähemalt kaks. Ministrina olukorrale lahendust otsides nägin ühe võimalusena Kultuurkapitali seaduse muutmist, mille kohaselt võiks kahe objekti asemel rahastada korraga kolme. Mitme objektiga paralleelselt edasi liikumine kiirendaks protsessi oluliselt ning võib öelda, et nt Arvo Pärdi muusikamaja ja Tallinna Filmilinnak valmiksid mitmeid aastaid või suisa kümnendi võrra varem. Hoolimata sellest, et Rakvere ja Tallinn saaksid kohe alustada, tuleb neil oodata, sest „pingerida“ ei luba. Stardijoonel ootava filmilinnaku ees on aga Estonia juurdeehitus, mille valmimise teel on kahjuks veel palju vaidlusi, mis võivad pikalt venida.

Siit ka minu teine lahenduskäik – kaotame pingerea ja võtame töösse projektid nende startimise võimekuse järgi. Keegi ei jää ilma. Kui paberitöö, projekteerimised, asutuste loomised ja kohaliku omavalitsuse valmisolek olemas, võiks projekt kohe töösse minna. Sel juhul oleks Rakvere ja Tallinna lepingud sõlmitud ja ehitused hankes. Riigikogu on oma väärrika valiku teinud ja edasine võiks olla kultuurkapitali nõukogu vastutus anda lepingute sõlmimisega stardipauk.

Tegelikult on ka kolmas võimalus – objektid valmiksid omavalitsuste toel või laenurahast ning riik finantseerib neid siis kui järjekord käes. Selle variandi puhul võib kerkida küsimus, kas riik ikka hiljem raha annab, kuivõrd Kultuurkapital ei tohi võetavat laenu kuidagi tagada või garanteerida. Tuleb tunnistada, et risk on madal - valmisid ju ka KUMU ja Muusika- ja Teatriakadeemia saal hilisema rahastusega.

Tegutseda tuleks kohe. Kevadel sai Kultuurkapitali nõukogu ülevaate rahalistest võimalustest ning teadmise, et vahendite puudust ei ole. Ka pool aastat hiljem saame tõdeda, et keerulised ajad ei ole maksulaekumist negatiivselt mõjutanud. Tegevusetu raha hoidmine pangas on kallid. Mõistlik oleks see kasutusele võtta, kultuuriobjektide valmimist kiirendada ning need ise teenima panna. Hiljuti valminud majanduslike mõjude analüüs kinnitab, et Film Estonia programmi pandud euro toob tagasi viis.

